

Daniel Wisser

STANDBY

Autor záměrně volí pasivní formu vyprávění, aby dosáhl velkého odstupu k postavě a text se tak stal neosobním. Rovněž pak není nutné nazývat protagonistu jménem. Češtině je tento modus cizí a v jistých chvílích je to na textu patrné. Nicméně se při překladu k tomuto autorovu záměru přihlíželo jen tam, kde to bylo přijatelné, a odcizenost se řešila jinou skladbou věty nebo pozměněnou perspektivou.
– pozn. překl.

Ohmatá si čelo. Vybaví se mu slova: *bolesti hlavy od očí*. Takhle té bolesti říká. Rozlišovat lze sedm nebo osm různých bolestí hlavy. Žena tvrdí, že je pořád nemocný, neustále nachlazený. Měl by si nechat vyšetřit čelní dutiny. Ale bolesti hlavy od očí a lehká nevolnost nevyvolala začínající chřipková nákaza.

Sobota ráno. O sobotách se nepracuje. A ani zítra nebude moct jít do kanceláře. Soboty nejsou z jeho strany nijak oblíbené a neděle taky ne. Na víkend se netěší.

Na nočním stolku najde vedle hromádky knih, sklenice s vodou, z níž není za celou noc jedinkrát upito, a tabletek proti bolestem mobilní telefon. Pozoruje displej: žádné zmeškané hovory. Mobil musí být vždy připraven, protože o víkendu má pohotovost, standby. Doba reakce maximálně 20 minut. Doba odpovědi maximálně 60 minut.

Možná by měl hned teď spolknout tabletu proti bolestem. Ale třeba se svět o téhle sobotě ukáže po ránu v úplně jiné podobě: žena ho opustí; jeho otec bude po smrti, poklidně ve starobinci usne a už se neprobudí. A přijde k němu Eva – už zítra, už brzy!

Není nic bolestnějšího než čekat na to, až uběhne nějaký den, hodina nebo týden. Představuje si, jak otec čeká denně ve starobinci na každé jídlo, aniž chce doopravdy jíst. Stálým požíváním morfiových tablet je utlumena chuť k jídlu a každá stolice je utrpením. Pro otce jsou snídaně, oběd a večeře kontrolními body, které mu pouze ukazují, že se čas ještě nezastavil, že na smrt nečeká zbytečně. Říká si, že dny se mu zdají s pokračujícím věkem kratší. Ale přestane na to myslet, protože nemá smysl nad pozdržením, prodloužením nebo urychlením času hloubat. A přece mu nejde z hlavy věta, o níž už neví, kde ji slyšel: *Čas nezná víkendy*.

Aby sobotu nějak přestál, pustí se do oprav v domácnosti, vymění žárovky, stáhne do počítače aktualizace a vynese roztříděné odpadky. O sobotách se stará o auto: uvnitř je vyčistí, zvenku umyje atd. Brzy, říká si, už nebude auto nic znamenat, nebude mít žádnou hodnotu. Nebude pro ně palivo. Budeme se pohybovat jinak. Gigantická vlna regionalizace svět politicky nově rozdělí, ale nebudeme už mít přehled o celkové situaci.

To všechno v sobě ale ponese i něco dobrého a dokonce i prostí lidé budou opět žít podle zdravých zákonů, z nichž jeden z nejdůležitějších je: vůle zemřít. Měl ji už

jako dítě. Těšila ho představa vlastní smrti i smrti jiných. Nějaká katastrofa, záplava či něco *výjimečného* by byly i dneska lepší než chodit každou sobotu do ústavu za otcem na návštěvu a muset zblízka pozorovat jeho nesmyslné, vegetativní dožívání.

Tuhle sobotu bude muset přežít. Měl by vstát. Počítat od *deseti* k *nule* a při *nule* vstát. Při *nule* se zdvihne trup a sesunou nohy z postele. *Deset*. Povelky pro pohyb nohou nebyly provedeny. *Devět*. Má-li se vstát, musí se nejprve stáhnout z těla příkrývka. *Osm*. Na čtvrtek je s Evou domluvena společná procházka. Ale setkání Eva na poslední chvíli jistě odvolá. Eva s ním dřív pracovala v oddělení. Před čtyřmi lety ji zaškolil. *Šest*. Během zaučování se často rozezněl smích, smích nad zdánlivě dávno zapomenutými věcmi jako čtvrtinový telefon*, *Winter Games* na C64** nebo *Domaluj podle čísel*. Počítání podle čísel. Při vzpomínkách na Evu mu poslední číslo vypadne z paměti. Počítání od *deseti* do *nuly* se tedy musí zopakovat. Zjišťuje stupňující se, intenzivnější bolesti hlavy od očí. V téhle chvíli nelze na opuštění postele ani pomyslet. Není v ní taky možné rozeznat jedinou část ženina těla. Pravděpodobně spí v obýváku na pohovce pod dekou před zapnutým televizorem.

S počítáním nezačne a nepohne jedinou částí těla, ale probudí se v něm vzpomínky – vzpomínky na den, kdy mu byla Eva představena. Došlo k tomu před bezmála čtyřmi lety – 6. září 2004. Vidí zase před sebou ředitelku, vedle ní novou spolupracovnici. Byla mu nabídnuta bledá, lehce rozřesená ruka. Proti své vůli s ní krátce potřásl a zase ji pustil. Nerad někomu podává ruku.

Každý den sedávala Eva u stolu vedle něho a nechávala si od něj vysvětlovat funkce softwaru a oblasti jeho využití. Mívala na sobě většinou světlé nebo bílé šaty. Její pleť není naproti tomu možné označit za světlou nebo bílou, nýbrž za průsvitnou. Mohl pod ní zřetelně rozeznat všechny cévy. Někdy ji viděl přes kůži do srdce.

A pak tu a tam společně zašli na oběd. S oblibou studoval její pohyby, když vstupovala do restaurace nebo ji opouštěla, nebo když spolu byli na cestě k autu. Eviny ruce se všech předmětů dotýkaly váhavě. Když ukazovala na nějaké místo na obrazovce, činila tak s nejvyšší opatrností, aby se špičkou prstu nedotkla jejího povrchu. Tuhle její opatrnost sledoval s velkým potěšením, protože nesnášel lidi, kteří se dotýkali jeho obrazovky.

Rozpravy u oběda byly časem vedeny s menší obezřetností. Brzy si pro ně vyhrazovali víc než hodinu. Eva teď stále častěji nosila vlasy přísně stažené dozadu. Jednoho dne se jí za to dostalo polichocení. Když poděkovala, rozechvělo se jí hrdlo víc než obvykle. Prsní kostí doslova otřásalo bušení krční tepny. Ve firmě se o těch dvou už dávno mluvilo.

Nejdřív ze všeho musí vyhledat toaletu, než se žena probudí. Zamyká ji, protože se nechce nechat překvapit. Když používá WC, nejraději by byl, kdyby žena v bytě vůbec nebyla. Před dvěma lety poprvé zkonstatoval nepříjemný zápach vlastního těla.

Evu nebude moct před zánikem zachránit. Je nevypočitatelná. Po katastrofě bude potřeba lidí, kteří dokážou jednat samostatně. Ženy budou rodit děti a budou tyhle děti a muže kojit na svých prsou. Budou pracovat, vařit a hájit revír.

Zatají dech. Z obývacího pokoje lze zaslechnout televizi. Bzučení lednice z kuchyně. Ve dvoře někdo hlučně přirazil víko popelnice. Nic z toho žena nevnímá. Jeho problém je, že slyší všechno, že může slyšet všechno: zatímco žena ruchy v okolí nevnímá, jeho hluk a vysoké frekvence silně ruší. Vysoké pulzující tóny ultrazvukových ochran proti potkanům, škrabání vidličky nebo nože po talíři, pískání elektrických přístrojů, zvuky plynového etážového topení a lednice. Taky televize vydává nepřetržitě vysoký tón, který žena zjevně vůbec nevnímá, protože jinak by už dávno zešílela.

Z krabičky vytlačí tabletu proti bolesti. Uchopí skleničku s vodou, z níž se za celou noc jedinkrát nenapil.

Už před čtyřmi lety zvažoval, že Evě učiní nabídku k sňatku. Přirozeně by bylo nutné odstranit nejprve z cesty ženu. Nevnímal ji sice nějak obzvláště rušivě, ale Eva by jistě trvala na čistém řešení. Už ve dvanácti přivolal smrt – smrt ženy svého strýce. Když pak otec s tou zprávou druhého dne přišel, musel předstírat smutek.

Ale co se ženy týkalo, nedokázal nikdy dospět k vnitřnímu rozhodnutí a taky k provedení nutných kroků, a tak se svatba s Evou stále odkládala. Navíc by bylo nutné nebo přinejmenším lepší, aby dala Eva nebo on předtím ve firmě výpověď. Ředitelka mu tehdy – několik týdnů po Evině nástupu k firmě – v rámci reorganizace nabídla místo vedoucího callcentra. Během příslušného rozhovoru přišla ovšem také řeč na pravidelné společné obědy s Evou. Jeho odpověď, že je ženatý a je jeho soukromou záležitostí, s kým chodí na obědy, byla kvitována s úsměvem. Je jistě jeho soukromou záležitostí, s kým chodí na oběd, usklíbala se ředitelka. A protože soukromé věci se taky můžou změnit, nemusí snad být z její strany poukazováno na to, že intimní nebo partnerské vztahy mezi zaměstnanci *nevidí* ve firmě *rádi*, uvnitř jednotlivých oddělení je ovšem *tolerovat nelze*.

U oběda o tom s Evou mluvili. Z opatrnosti se rozhodli neposílat si už mezi sebou na firemní adresy žádné maily.

Zrozpačitěl. Zvolna na talíři vidličkou prozkoumával sekanou pečení, pak ji odsunul na okraj a obrátil. Dopalovalo ho, že na druhé straně byla bledá a uvnitř dokonce částečně nedopečená. Eva mu k novému místu vedoucího týmu ani nepogratulovala. Kečup jim byl bezcitně naservírován na povadlém listu salátu. Šťáva z pečeně se rozlila po celém talíři a rozmočila pomfrity. Talíř s karbanátky byl pak na jedné straně podložen pěti pivními táckami, takže šťáva se nahromadila na jedné straně a pomfrity na druhé byly na suchu. S Evou se domluvili, že příští týden zajdou do kina *HanaBi*. Pak si přitukli.

Potřeboval ještě čas. Čas ukončit manželství. Čas, aby se své ženy zbavil. Možná by ji měl jednou uhodit nebo ji otevřeně podvádět, aby ho opustila? Pozoroval Evin obličej očními koutky. Vypadala, že se soustředí jen na jídlo; ale cítil, jak se jí pod stolem chvějí nohy, a viděl, jak jí tluče srdce. Teď už se jí nemohl podívat do očí. Chtěl jít do kina. Hned teď. Nebo alespoň hned po práci. Dokonce uvažoval, že jí to navrhne. Potom ale v klidu dojel už vystydou sekanou. Rychle zaplatili a vstali od stolu. Na parkovišti Evě galantně přidržel dveře od auta.

Večer vrchovatě naplnil pračku a zvolil nejdelší program: *bavlna s předpírkou, k vyvěšení* (odstředování při 800 ot./min). Doba praní: 240 minut. Když se použil tenhle chod, nebylo možné praní pozastavit. Když přišla žena domů, rozběhla se do koupelny a vysvlékla se, nebyl ještě prací program u konce. Přesně tak to zamýšlel. Nemohla si už dát vysvléčené šaty vyprat a vložila je tedy do koše na prádlo. Když vystupovala ze sprchy, vešel do koupelny. Polekala se. Před jejíma očima ty šaty z koše zase vyjmul a s hlasitým nadechováním a zavřenýma očima k nim přivoněl.

Po probuzení vstoupil do obývacího pokoje. Podle očekávání našel spící ženu na pohovce. Televize nebyla v noci vypnuta. Na obrazovce blikotaly údaje o nejvyšších denních teplotách v letoviscích, směry a síla větru.

Na toaletě zjistil, že konec papíru byl napěchován zpátky do role. V koupelně nebyla sprchová hlavice zastrčena do držáku, ale ležela ve vaně. Vždy když našel vanu v zašpiněném stavu, vydrhl hnědý povlak ženíným kartáčkem na zuby a ten pak opět zastrčil zpátky do kelímku. V kuchyni bylo mléko ponecháno přes noc na stole, místo aby se po použití vrátilo do lednice. Na stole leží krabička zápalek, v které jsou jak použité, tak dosud nepoužité zápalky. Otevře myčku nádobí. Uvnitř je sice nádobí čisté, ale košík na příbory žena nepoužila, aby se dezertní vidlička, silně zanesená od krémového dortu, pořádně vyčistila. Kam padne jeho pohled, všude je chaos a nepořádek.

Ženu spící v pokoji probudí. To vyřídí silným poklepáním plochou dlaní na opěrku gauče, aniž se jí přitom musí dotknout. Položí jí otázku, jestli ho doprovodí do domova důchodců. Každou sobotu tam chodí za otcem. Zeptá se ještě jednou. Žádná odpověď.

Toho dne, na který bylo domluveno, že si společně s Evou zajdou do kina *HanaBi*, se vrátí z práce domů místo jako v každý jiný den v půl osmé už ve čtyři. Kladl si otázku, jak se asi v kině vedle sebe posadí? Kdo bude sedět vpravo, kdo vlevo? Na film se asi moc nesoustředí. Spíš na oddechování toho druhého. Na polohu paží na opěrce mezi sedadly. Zašel ještě jednou do koupelny, aby si nanesl víc deodorantu a pak opustil byt. Ještě se ale vrátil do předsíně, aby se na sebe podíval v zrcadle, než z bytu odejde. Vstoupil do něj ještě potřetí, aby si přece jen zase sundal kravatu. Pak za sebou zamkl. V tu chvíli zazvonil mobil. Nebyl to zákazník. Ani jeho žena. Byla to Eva.

Následoval dlouhý monolog, zatímco on stál s klíči v ruce přede dveřmi do bytu. Eva říkala, že odpoledne vyzvedla synovce ve školce a pak si s ním hrála v bytě. Přitom jí kluk z nepozornosti rozšlápl brýle ležící na podlaze a rozbilo se sklo. Bez brýlí ale nemá moc smysl chodit zrovna do kina. Vrátil se do bytu počtvrté a ještě s telefonem u ucha se zlobil, že z kanceláře odešel zbytečně už ve čtyři, zatímco v mobilu se dál rozebíral problém s brýlemi. Eva navrhla, aby se sešli v jednom baru. Vyslovila jméno a adresu. A pak se stala chyba: vyhověl jí.

Po ukončení hovoru mu bylo jasné, že toho o Evě ví málo. Najednou tu byl synovec. A příště se možná vynoří neteře, manželé a milenci. Zvláštní taky, jak celou historku uvedla: vyzvedla prý synovce ze školky. Jako by to bylo důležité. Důležité by to

ovšem bylo, kdyby byla celá historka vymyšlena a měla vypadat důvěryhodně. V takových případech se vždycky domýšlejí další podrobnosti.

Do podniku dorazil o hodinu dřív. Nad barem visely čtvery hodiny, nad nimi stálo *Vídeň, New York, Sydney a Johannesburg*. Stoličky byly k zemi přišroubované, ale stály daleko od pultu. Musel se předklonit, aby dosáhl na misku s arašídami. Z reproduktorů zazníval džez bílých otrokářů. Celou místnost vyplňoval pach čističe WC. Objednal martini.

Eva přišla o dvacet minut později. Přirozeně byla nejdřív ze všeho nastolena otázka brýlí. Eva se nijak neomluvila za to, že kino odpadlo, že film, o němž ještě u oběda tvrdila, že je ho prostě třeba vidět, už nevidí. Ještě víc ho zklamalo, že nemá u sebe ty rozbité brýle. Na otázku po kontaktních čočkách podrážděně odpověděla, že sice nějaké má, ale nesnáší je. Spustila monolog, v němž šlo především o její dnešní hektický den. On ho ale záhy přerušil, aby se jí zeptal na náhradní brýle. Evě se však do vlastního problému zjevně nechtělo. Nastalo několikaminutové mučivé ticho.

Později se hovor zase trochu rozeběhl. Po martini a ginu s tonikem byl objednan další gin s tonikem. Eva bar přehnanými slovy vychvalovala. V odpověď na takovou chválu odečetl na hodinách nad barem, kolik musí být právě teď v Sydney. Byl přinesen druhý gin s tonikem. Bezvadně vyžehlená blůzka servírky, umožňující pohled na dvě mladistvá ňadra, sotva se dívka trochu předklonila, ho k sobě neodolatelně přitahovala. Vlasy měla přísně spletené do copu. Na lehce odstávajících uších jí visely dvě obrovské kreolky. Dívala se mu tak dlouho do očí, až to nevydržel a ten souboj s ní prohrál. Vyhledal toaletu a v mobilu naprogramoval upomínku s vyzváněním. Ozve se mu za deset minut.

Z toalety došel zpátky ke stolu a pokračovalo se v hovor. Pomyslel si, že signál měl nastavit spíš na pět než na deset minut. Konečně se mobil ozval. Vyšel ven, předstíral hovor, zaplatil kreditkou účet a vyslovil stručnou omluvu. Toho večera byla jeho ruka jen pár milimetrů na dosah Evina podpaží. Měl ji uchopit a vyznat jí lásku. Přesto toho večera od jakéhokoli doteku upustil.

Doma seděl sám na pohovce a zíral na televizi, aniž ji zapnul. Vodka se pila čistá, protože už byl příliš pohodlný na to, aby si namíchal martini. Přede dveřmi se několik minut ozývalo štrachání po klíči v kabelce. Pak se dveře otevřely. V předsíni odlétla kabelka na zem a žena zamířila hned do koupelny. Tam se dlouho sprchovala, zapnula pračku a pak vešla v županu do obývacího pokoje. Většinou do pračky vkládala příliš mnoho prášku, který se pak předčasně dostal přes násosku do bubny a způsoboval v něm velké pění. Stále znovu ženu upozorňoval na to, aby se řídila rýskou na nádržce. Zeptala se ho, jestli byl venku. Odpověděl, že v kině nebyl. A proč tedy leží v předsíni ta kravata? Mlčení. Zapnul televizi.

Cestou do starobince šel pomalu. Přitom to bylo jen deset minut od bytu. Už při vstupu do ústavu ucítil typický pronikavý zápach. Recepční u vchodu na něho kývla a prstem mu naznačila, aby šel nahoru. Znamenalo to, že otec je v pokoji a ne v kafetérii. Dvakrát zaklepal na široce otevřené dveře.

Včerejší den prý proběhl stejně jako dnešní, jen s menšími bolestmi, řekl otec. Otevřel donesené noviny. Nikdy nebyl oslovován otče nebo tatínku, vždycky jen křestním jménem. Za to se mu už jako dítěti spolužáci a přátelé a později i jeho žena posmívali. Bolesti prý budou třetího dne tak velké, že mu lékař dovolil vyměňovat obvaz každé dva dny. Následující den bude velmi unavený, pořád bude usínat, přestože by měl být podle doktora hodně neklidný. Vyšší dávku už nedostane. Může si vzít dodatečně ještě kapky.

Včera sledoval zahájení olympijských her v Pekingu. Bylo to tedy tyátr – něco mezi André Hellerem^{***} a Hitlerem. Odloží noviny. Přečte si je zítra. O politiku už se moc nezajímá, a už vůbec ne o tu ochromující nudu takzvané vnitřní politiky. Demokracie je diktatura choromyslných a slaboduchých. Když osud státu závisí na úspěchu většiny, jaký div, že pak vládnou takovéhle poměry. A číst si o tom ještě v novinách – pokud možno se zájmem – je prostě příliš.

Otec se silně třese, takže polévku rozlévá a do úst si pokaždé vloží prázdnou lžičku. Táže se, proč tenhle týden opět nepřišla žena? Hádají se snad? A odpovídá si sám: jistěže se hádají, vždyť to vidí. Nebyl marně dvakrát ženatý, aby si něčeho takového nevšiml.

Mlčení. Je krátce po páté, říká otec, a on už povečeřel. Čekají ho ještě dlouhé hodiny, než bude moct začít předstírat, že spí. Televize běží nepřetržitě. Starobinec je ve skutečnosti koncentrační tábor pro mrzáky a lidi neschopné života.

Nejraději by se nechal spálit a popel rozprášit.

Představa pohřbu je pro něho děsivá. Nechce být nikde pohřbený, chce být v klidu mrtvý. Najednou pociťuje tyhle pravidelné návštěvy jako velkou nespravedlnost vůči otci. Nespravedlnost, a zároveň sebeklam. Ať pozdravuje ženu, ne srdečně, ale ať ji pozdravuje. Cestou domů jde přes park.

V parku sedí na lavičce, pozoruje strom a zhluboka dýchá. Sleduje vteřinovou ručičku náramkových hodinek. Vdechuje deset vteřin a dvacet vydechuje. Dva vdechy a výdechy za minutu. Možná by vyšel i s jedním? Během dýchání se pomalu ztrácí, nikdo si ho už nevšimá. Od stromu sem přihopká veverka se zbytkem oříšku v tlamičce, doběhne k lavičce, na které sedí, a zastaví se pár centimetrů před ním. Jaké zdegenerované zvíře, které důvěřuje tichu! Nemá zvířata rád; nechce je ani jíst, ani se na ně dívat. U vchodu do parku napadne nějakou ženu pes.

Doma žena právě telefonuje s otcem. Říká mu, že žádné hádky ani manželská krize mezi nimi nejsou.

* čtvrtinový telefon – za socialismu v NDR sdílená telefonní linka čtyřmi domácnostmi

** C64 se myslí kdysi velmi oblíbený 8-bitový počítač 80. let Commodore 64

*** André Heller - rakouský umělec, bývalý žurnalista, zpěvák a herec, v rozhlase ÖRF vedl vysílání progresivní populární hudby